

PRAVNA SREDSTVA PROTIV PREDSTEČAJNE NAGODBE

*Doc. dr. sc. Aleksandra Maganić **

UDK: 347.736/.739(497.5)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: ožujak 2015.

Pobijanje predstečajne nagodbe u Hrvatskoj je prema postojećem zakonskom uređenju gotovo potpuno onemogućeno. Primarni razlog tome je normativno rješenje koje upućuje na primjenu pravila o pobijanju sudske nagodbe, koja zakonom nisu propisana i koja su u hrvatskoj procesnoj doktrini i judikaturi prilično neusklađena. Osim toga, razlike u pravnoj prirodi sudske i predstečajne nagodbe nalažu različit pristup u načinu njihova pobijanja, o čemu se, nažalost, de lege lata nije vodilo računa. Naime, velik broj osoba koje su sudjelovale u zaključenoj predstečajnoj nagodbi i prema kojima ona proizvodi pravne učinke mogu biti potencijalno zainteresirane za njezino pobijanje, tako da je prije svega potrebno odrediti aktivno i pasivno legitimirane osobe u postupku pobijanja. Množina stranaka zahtijeva i poseban način obavještanja o pokretanju postupka pobijanja, određivanje nadležnosti suda i postupka u kojem će se pobijanje provesti, kao i rokova i razloga za pobijanje. Rad je prije svega kritika postojećih rješenja u kojima se osim povijesnopravnog razvoja sličnih instituta u Hrvatskoj prije i nakon osamostaljenja prikazuju i pojedini komparativni modeli (Austrija i Slovenija) koji bi de lege ferenda mogli poslužiti kao rješenja koja bi u Hrvatskoj trebalo prihvatiti.

Ključne riječi: sudska nagodba, pravna priroda sudske nagodbe, tužba za pobijanje sudske nagodbe, predstečajna nagodba, pravna priroda predstečajne nagodbe, pobijanje predstečajne nagodbe

* Dr. sc. Aleksandra Maganić, docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb; aleksandra.maganic@pravo.hr

1. UVOD

Institut predstečajne nagodbe, koji je u hrvatski pravni sustav uveden 2012. godine Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi¹, u vrlo kratkom vremenu noveliran je dvjema uredbama² i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.³ Iako u odnosu na način izmjene zakonskog teksta uredbama postoje određene ustavnopravne dvojbe⁴, svrha tih izmjena bila je otkloniti brojne probleme koji su se u primjeni ZFPPN-a pojavili. Društvene, gospodarske, pravne pa i političke kontroverze u vezi s primjenom ovog instituta iznjedrile su brojna pitanja, koja, nažalost, zbog nejasnoće zakonskog teksta i nedomišljenosti pojedinih rješenja ostavljaju prostora za njihovo različito interpretiranje, ali i za različito postupanje sudova.

Predmet ovoga rada neće biti institut predstečajne nagodbe u cijelosti, već jedan njegov segment – pobijanje predstečajne nagodbe. Naime, već je izvorni zakonski tekst ZFPPN-a 2012. u čl. 83. pod naslovom “Stavljanje predstečajne nagodbe izvan snage” propisivao da se predstečajna nagodba može pobijati tužbom pod istim pretpostavkama koje su propisane za pobijanje sudske nagodbe. Zakonom o izmjenama i dopunama ZFPPN-a izmijenjen je naslov iznad toga članka tako da on sada glasi “Pobijanje predstečajne nagodbe”, premda je sam tekst zakonske odredbe ostao isti. Budući da je u navedenoj odredbi tek posredno naznačeno kako bi ovlaštene osobe mogle pobijati pred-

¹ Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi proglašen je 28. rujna 2012. (Narodne novine, br. 108/2012), dalje u tekstu: ZFPPN 12. Na snagu je stupio danom objave u Narodnim novinama (čl. 93. ZFPPN 12), točnije 1. listopada 2012.

² Uredba Vlade Republike Hrvatske o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi od 20. prosinca (Narodne novine, br. 144/2012), dalje u tekstu: Uredba I, i Uredba Vlade Republike Hrvatske o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi od 5. rujna 2013. (Narodne novine, br. 112/2013), dalje u tekstu: Uredba III. Radi provedbe (noveliranog) ZFPPN-a Vlada je 3. siječnja 2013. donijela i Uredbu o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja tražbinama s naslova poreznog duga u postupku predstečajne nagodbe (Narodne novine, br. 3/2013), dalje u tekstu: Uredba II.

³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi od 28. lipnja 2013. (Narodne novine, br. 81/2013), dalje u tekstu: Novela ZFPPN-a 13.

⁴ Opširnije vidi Dika, Mihajlo, *O ustavnosti pravnog uređenja instituta predstečajne nagodbe*, u: Barbić, Jakša (ur.), *Hrvatsko inslovenskijsko pravo*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014., str. 51 – 68.

stečajnu nagodbu te, s obzirom na to da se predstečajna nagodba po svojim brojnim obilježjima razlikuje od sudske nagodbe, zbog čega ni postupak pobijanja predstečajne nagodbe, “po prirodi stvari”, ne bi mogao biti identičan postupku pobijanja sudske nagodbe, u ovom će se radu najprije pokušati odrediti pravna priroda predstečajne nagodbe, istaknuti razlike ovog instituta u odnosu na “pravu” sudsku nagodbu te ispitati mogu li se i kako pravna sredstva kojima se može napadati sudska nagodba koristiti i za “pobijanje” predstečajne nagodbe. Pritom će se nastojati postaviti osnovne premise za pronalaženje odgovora na pitanje o tome koja bi pravna sredstva radi pobijanja predstečajne nagodbe već *de lege lata* bila moguća i dopuštena, tko bi imao aktivnu legitimaciju za pokretanje odgovarajućih postupaka takvim sredstvima i u kojim rokovima, tko bi imao pasivnu legitimaciju te kakve bi učinke pobijanje predstečajne nagodbe moglo imati. Zaključno, iznijet će se i neki prijedlozi o uređenju instituta *de lege ferenda*.

2. PRAVNA PRIRODA SUDSKE I PREDSTEČAJNE NAGODBE

2.1. Pravna priroda sudske nagodbe

Složena pravna priroda sudske nagodbe određena je odnosom dviju komponenti koje nagodba sadržava – procesnopravne i materijalnopravne. U materijalnopravnom smislu nagodba je ugovor kojim stranke svoje prijeporne i dvojbene tražbine uređuju tako da svaka u nečemu odstupa od svojega zahtjeva⁵ (*arg. ex* čl. 150. st. 1. ZOO-a). U procesnopravnom smislu sudska nagodba je parnična radnja kojom stranke disponiraju predmetom spora. Ona je materijalna procesna dispozicija kojom se neposredno utječe na sudbinu tužbenog zahtjeva za pružanje pravne zaštite tako da se njezin učinak prelijeva izvan granica konkretne parnice u kojoj je poduzeta.⁶ U tom se smislu u procesnopravnoj teoriji definira kao sporazum koji sve ili samo neke od stranaka i/ili eventualno, treći, na temelju (prešutnog) sudskog odobrenja, zaključuju tijekom parničnog postupka (parnična sudska nagodba) ili nekog drugog sudskog postupka (neparnična sudska nagodba) potpisivanjem sudskog zapisnika u koji je taj sporazum unesen, kojim njegovi potpisnici u cijelosti ili djelomično uređuju svoje odnose u vezi s predmetom spora i/ili u povodu njega, a koji

⁵ Pavlović, Mladen, *Nagodba u građanskopravnom i procesnopravnom smislu*, Hrvatska pravna revija, br. 11, 2005., str. 10.

⁶ Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, *Gradansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 129.

može imati (neke) učinke pravomoćne sudske odluke te, ako je njime utvrđena i obveza na neku činidbu, i ovršne isprave.⁷ Stajališta pravne teorije o pravnoj prirodi sudske nagodbe nisu jedinstvena – najzastupljenije je shvaćanje o nagodbi kao mješovitom procesnopravnom i građanskopravnom ugovoru⁸ u skladu s kojim njezinu valjanost treba prosuđivati sa stajališta građanskog procesnog prava i građanskog materijalnog prava.⁹ Ipak, polazeći od stava prema kojem se sudskoj nagodbi priznaje učinak analogan učinku pravomoćne presude, Dika smatra da je sudska nagodba primarno pravozaštitni akt, procesna radnja, te da je kao takvu treba i prosuđivati. Ovaj autor ističe da bi već *de lege lata* s aspekta hrvatskog prava trebalo prihvatiti (u izvjesnom smislu moderirana) rješenja tzv. čiste procesne teorije o pravnoj prirodi ovog instituta.¹⁰

2.2. Pravna priroda predstečajne nagodbe

Za razliku od sudske nagodbe čiji je primarni cilj spriječiti vođenje u pravilu dugotrajnih parničnih postupaka, cilj predstečajne nagodbe je dužniku koji je postao nelikvidan¹¹ i/ili insolventan¹² omogućiti financijsko restrukturiranje na temelju kojeg će postati likvidan i solventan te vjerovnicima omogućiti povoljnije uvjete namirenja njihovih tražbina od uvjeta koje bi vjerovnik ostvario da je protiv dužnika pokrenut stečajni postupak (čl. 20. ZFPPN-a¹³). Oba instituta imaju određenu preventivnu funkciju – tako sudska nagodba može prevenirati pokretanje parničnog postupka uopće, kada osoba koja namjerava podnijeti tužbu prethodno (prije pokretanja parničnog postupka) zaključi nagodbu pred sudom (čl. 324. st. 1. ZPP-a) ili prevenirati dugotrajno vođenje parničnog postupka, s obzirom na to da osoba koja je pokrenula parnični postupak može tijekom cijelog parničnog postupka, sve do pravomoćnog okončanja spora, pa

⁷ Dika, Mihajlo, *Građansko parnično pravo, Sudske odluke i sudska nagodba*, IX. knjiga, Narodne novine, Zagreb, 2013., str. 515.

⁸ U procesnopravnoj doktrini stav o sudskoj nagodbi kao mješovitom procesnopravnom i građanskopravnom ugovoru zastupali su Poznić, Triva i Jelčić. O pravnoj prirodi sudske nagodbe vidi opširnije *ibid.*, str. 527 – 547.

⁹ Triva; Dika, *op. cit.* u bilj. 6, str. 570.

¹⁰ Dika, *op. cit.* u bilj. 7, str. 545.

¹¹ Nelikvidnost u smislu ZFPPN-a nastaje kad poduzetnik ne može u određenom razdoblju ispuniti novčane obveze koje dospijevaju u tom razdoblju (čl. 16. st. 1. ZFPPN-a).

¹² Insolventnost nastaje kad poduzetnik postane 1. nesposoban za plaćanje ili 2. postane prezadužen (čl. 16. st. 1. ZFPPN-a).

¹³ Važeći tekst ZFPPN-a citirat će se kao ZFPPN.

čak i nakon okončanja parničnog postupka¹⁴ zaključiti nagodbu ili pak prevenirati donošenje sudske odluke koja moguće ne bi bila odraz dispozicije obiju stranaka. Preventivan karakter predstečajne nagodbe očituje se u preveniranju stečaja i nastojanju da se restrukturira stečajni dužnik.¹⁵

2.2.1. *Prisilna nagodba*

U povijesnopravnom smislu riječ je o institutu čije podrijetlo se vezuje uz rimsko pravo – *pactum remissorium* – odnosno pogodbu o otpustu duga.¹⁶ Zakonom uređenju predstečajne nagodbe u Hrvatskoj prethodilo je uređenje prisilne nagodbe prema Zakonu o prisilnom poravnanju van stečaja Kraljevine Jugoslavije od 22. studenog 1929. te kasniji zakonski akti bivše SFR Jugoslavije¹⁷ i

¹⁴ Smatra se da stranke i nakon Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 57/2011), dalje u tekstu: Novela ZPP-a 2011, mogu zaključiti nagodbu nakon pravomoćnog okončanja spora. Takva bi naknadno zaključena nagodba uređivala *pro futuro* odnose među strankama utvrđene prvostupanjnskom i/ili drugostupanjnskom odlukom. Ona ne može utjecati na njihovu egzistenciju i učinke s obzirom na moment na koji se odnosi njihova pravomoćnost. Na takvo zaključivanje upućivala bi i mogućnost zaključenja izvanparnične nagodbe (čl. 324. ZPP-a). Usporedi Dika, *op. cit.* u bilj. 7, str. 584.

¹⁵ U ocjeni stanja i osnovnim pitanjima koja se imaju urediti ZFPPN-om te posljedica koje će zakonom nastati istaknuto je da stečaj trgovačkog društva u Republici Hrvatskoj, u pravilu, znači i njegov nestanak, odnosno “smrt” pravne osobe. Istraživanje provedeno na svim trgovačkim sudovima u Republici Hrvatskoj dalo je porazne podatke te potvrdilo kako u Republici Hrvatskoj trgovačka društva iznimno rijetko opstaju nakon stečaja. Uočeno je da se u mnogim europskim državama događa blagi zaokret k modelu restrukturiranja i opstanka stečajnog dužnika nalik na američko 11. poglavlje stečajnog zakona. Odredbama Zakona željelo se postići da u stečaj idu trgovačka društva samo nakon što se iscrpe sve druge mogućnosti “sanacije” subjekta, odnosno ako ne uspije dogovor s vjerovnicima (npr. s Ministarstvom financija glede plaćanja poreza, s bankama kao razlučnim vjerovnicima itd.). Prihvaćanjem plana restrukturiranja htjela se pružiti mogućnost nastavka djelatnosti i oživljavanje dužnika koji bi svoje obveze vjerovnicima isplatio iz dobiti poslovanja u roku trajanja plana restrukturiranja. Vidi Prijedlog ZFPPN-a od srpnja 2012., str. 1 i 3.

¹⁶ Velimirović, Mihajlo, *Prinudno poravnanje*, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, 1970., str. 141.

¹⁷ Zakon o prisilnoj nagodbi i stečaju od 5. travnja 1965. (Službeni list SFRJ, br. 15/1965, 55/1969, 39/1972, 16/1974), dalje u tekstu: ZPNS, i Zakon o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji (Službeni list SFRJ, br. 84/1989), dalje u tekstu: ZPNSL 89.

Hrvatske nakon osamostaljenja.¹⁸ U doktrini jugoslavenskog procesnog prava postupak prisilne nagodbe definirao se kao posebna vrsta sudskog postupka koji se provodio u slučaju kada su bili ostvareni uvjeti za provođenje stečaja zaključenjem nagodbe između dužnika i kvalificirane većine njegovih vjerovnika o odgodi ispunjenja obveze dužnika i načinu njegova ispunjenja, čime se trebalo stvoriti uvjete za privredno ozdravljenje dužnika i povoljnije namirenje vjerovnika u budućnosti¹⁹, a sama prisilna nagodba kao sporazum privredne organizacije i onih njezinih vjerovnika čija su potraživanja iznosila više od polovine priznatih dugova, o odlaganju isplate dugova odnosno smanjenju potraživanja i o načinu njihove isplate.²⁰ Teorijski stavovi o pravnoj prirodi toga instituta znatno su se razlikovali. Prema mišljenju koje je bilo dominantno prisilna nagodba smatrala se sporazumom *sui generis* između dužnika i većine njegovih vjerovnika o modifikaciji sadržaja i načinu isplate potraživanja vjerovnika. Ona se nazivala nagodbom zbog dobrovoljnog pristanka većine vjerovnika na njezin sadržaj. S druge strane, ona je bila prisilna zbog toga što je djelovala i prema vjerovnicima koji nisu dali pristanak za njezino zaključenje. Da bi tako zaključena nagodba dobila pravnu snagu, bilo je potrebno da je odobri sud; ona je tek nakon toga dobivala pravnu snagu. Neki su pak autori smatrali su da je riječ o procesnom ugovoru, treći da je riječ o običnom ugovoru između vjerovnika i dužnika. Postojalo je i mišljenje prema kojem se sudska nagodba izjednačavala sa sudskom odlukom, zanemarujući prethodne ugovorne elemente koji su bili potrebni da bi do njezina zaključenja došlo.²¹ Prisilna se nagodba, inače, po svojoj pravnoj prirodi, smatrala od suda odobrenim sporazumom kojim su se vjerovnici obvezivali da će smanjiti iznos svojih potraživanja ili da će insolventnoj privrednoj organizaciji pružiti druge pogodnosti kao što je odlaganje rokova plaćanja i sl., dok se dužnik obvezivao da će na vrijeme izvršiti tako smanjene i ublažene obaveze.²²

¹⁸ Zakon o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji iz 1989. Hrvatska je preuzela 1991. (Narodne novine, br. 53/1991, 9/1994, 54/1994 –pročišćeni tekst), dalje u tekstu: ZPNSL.

¹⁹ Dika, Mihajlo, *Stečajno pravo i pravo prisilne nagodbe*, SSO PF, Zagreb, 1976., str. 6.

²⁰ Velimirović, *op. cit.* u bilj. 16, str. 141.

²¹ O stavovima iznesenim u doktrini opširnije vidi Dika, *op. cit.* u bilj. 19, str. 16; Velimirović, *ibid.*, str. 145.

²² Velimirović, *ibid.*

2.2.2. Razlike između prisilne i predstečajne nagodbe

Uređenje predstečajne nagodbe prema ZFPPN-u brojnim se značajkama razlikuje od zakonskog uređenja prisilne nagodbe. Iako je moguće da se novim rješenjima namjeravala postići veća brzina i operativnost u postupanju, brojni problemi koji su nastali stupanjem na snagu ZFPPN-a i njegovom primjenom upućuju na to da su rješenja koja su se ticala prisilne nagodbe bila znatno osmišljenija. Ne upuštajući se u detaljnu analizu svih sličnosti i razlika ovih instituta, prikazat ćemo samo neke koje utječu na nešto drukčiju pravnu prirodu predstečajne nagodbe. Pritom je ključno da se za razliku od postupka prisilne nagodbe koji se provodio isključivo u postupku pred sudom, postupak predstečajne nagodbe i skraćeni postupak predstečajne nagodbe provode u dva stadija – najprije u regionalnim centrima Financijske agencije, čija se mjesna nadležnost utvrđuje prema sjedištu dužnika (čl. 26. st. 1. ZFPPN-a), nakon kojeg se postupka predstečajna nagodba sklapa u postupku pred trgovačkim sudom, nadležnim prema sjedištu dužnika (čl. 26. st. 4. ZFPPN-a).

2.2.2.1. Sudski ili upravni postupak

Idejni koncept za ovakvu složenu upravnosudsku kompoziciju iznesen je već u Prijedlogu ZFPPN-a, u kojem je kao jedan od glavnih ciljeva koji se donošenjem zakona trebao ostvariti naveden upravni postupak kao brži i učinkovitiji postupak koji treba osigurati smanjenje troškova i omogućiti dužniku njegovo pokretanje bez narušavanja i prestanka poslovanja.²³ Napuštanje potpune nadležnosti sudova i prihvaćanje upravnog postupka kao procedure pogodne za odlučivanje o planu financijskog restrukturiranja dužnika izazvalo je vrlo oštre kritike pravne teorije. Upozoreno je na neprimjerenost upravnog postupka za institut predstečajne nagodbe²⁴ i na ustavnopravnu dvojbenost uređenja postupka predstečajne nagodbe kao postupka koji se vodi u dva odvojena, ali međusobno povezana i sadržajno uvjetovana proceduralna stadija, od kojih se osnovni provodi pred upravnim tijelima, a dopunski pred sudom.²⁵ Ipak, osnovni prigovori tiču se načina imenovanja nagodbenog vijeća jer time što ga imenuje ministar financija (čl. 33. st. 1. – 2. ZFPPN-a) nije osigurana

²³ Prijedlog ZFPPN-a od srpnja 2012., str. 6.

²⁴ Garašić, Jasnica, *Izmjene i dopune Stečajnog zakona iz 2012. motivirane institutom predstečajne nagodbe*, u: Barbić, Jakša (ur.), *Hrvatsko insolventijsko pravo*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014., str. 32.

²⁵ Dika, *op. cit.* u bilj. 4, str. 56.

njegova nepristranost i neovisnost. Osim toga, o žalbi podnesenoj protiv rješenja prvostupanjskog tijela odlučuje Ministarstvo financija, Samostalni sektor za drugostupanjski upravni postupak (čl. 30. st. 4. ZFPPN-a). Pravni odnosi između dužnika i vjerovnika koji se uređuju u insolventijskim postupcima građanske su naravi o kojima bi prema čl. 29. Ustava Republike Hrvatske²⁶ i čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama²⁷ pravično, javno i u razumnom roku trebali odlučivati neovisni i nepristrani sudovi, odnosno neovisni tribunal. Smatra se da je za upravnu vlast karakteristična hijerarhijska organizacija i naglašen utjecaj države, pa se upravna tijela ne mogu smatrati neovisnim tribunalom u smislu čl. 6. st. 1. EK-a.²⁸ Treba istaknuti da Nacrt prijedloga Stečajnog zakona od prosinca 2014. provedbu predstečajnog postupka povjerava sudovima, ovaj put s obrazloženjem kako se zbog dvojbi i problema koji su se pojavili u pravnoj praksi i doktrini, koji se odnose na razgraničenje nadležnosti tijela izvršne i sudbene vlasti, nedostatne uloge suda te položaj i zaštitu vjerovnika, ukazala potreba da se temeljna, odnosno nadzorna uloga u tom postupku ipak mora povjeriti sudu.²⁹

Složena upravno-sudska pravna priroda predstečajne nagodbe odražava se i na pravna sredstva koja se protiv odluka donesenih tijekom upravnog i sudskog stadija mogu samostalno podnijeti. U skladu s tim se, osim već navedenih prigovora upućenih upravnom stadiju predstečajne nagodbe, treba istaknuti da koncept dupliciranja procedura utječe i na dupliciranje (ili multipliciranje) pravnih sredstava u postupku predstečajne nagodbe, što nikako ne doprinosi bržem i djelotvornijem rješavanju problema odnosa između vjerovnika i dužnika. Nedovoljno osmišljeni koncepti doveli su do brojnih poteškoća u primjeni ZFPPN-a i u postupku pred upravnim sudovima.³⁰

²⁶ Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010 – pročišćeni tekst, 5/2014), dalje u tekstu: URH.

²⁷ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 18/1997, 6/1999, 14/2002, 13/2003, 9/2005, 1/2006, 2/2010), dalje u tekstu: EK.

²⁸ Garašić, *op. cit.* u bilj. 24, str. 33.

²⁹ Nacrt prijedloga Stečajnog zakona od prosinca 2014., str. 4.

³⁰ Opširnije Abramović, Andrej, *Upravnosudski aspekti primjene Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 35, br. 1, 2014., str. 311 – 322.

2.2.2.2. Zaključenje nagodbe izvan ili tijekom stečaja

Instituti prisilne nagodbe i predstečajne nagodbe razlikuju se i s obzirom na moment u kojem je pokretanje postupka prisilne odnosno predstečajne nagodbe moguće. Prema rješenjima ZPNS-a pokretanje postupka prisilne nagodbe bilo je moguće i prije i tijekom stečajnog postupka.³¹ U pravnoj teoriji se već 70-ih upozoravalo na moguće negativne posljedice prisilne nagodbe izvan stečajnog postupka, koja je omogućavala dužniku da putem fiktivnih tražbina sebi osigura većinu među vjerovnicima i tako izbjegne da se nad njegovom imovinom otvori stečaj, iako su se stekli uvjeti za to. Istodobno, protivnici provedbe prisilne nagodbe tijekom stečajnog postupka isticali su da je pokretanje stečajnog postupka već samo po sebi iscrpljivalo opravdanost provedbe postupka prisilne nagodbe jer ako nije bilo uvjeta za njegovo provođenje prije stečajnog postupka, već se stečaj morao otvoriti, nije bilo svrsishodno učiniti to nakon njegova otvaranja.³² ZPNSL je također predviđao mogućnost zaključenja prisilne nagodbe prije pokretanja i u tijeku stečajnog postupka (čl. 6.).³³ Nasuprot tome, prema rješenjima ZFPPN-a pokretanje postupka predstečajne nagodbe moguće je samo prije pokretanja stečajnog postupka (čl. 39. st. 3. i 4.).³⁴ Takav je pristup zadržan i prema čl. 3. st. 8. Nacrta prijedloga Stečajnog zakona prema kojemu, ako je pokrenut predstečajni postupak, do njegova okončanja nije dopušteno pokrenuti stečajni postupak, s tim da je pokretanje predstečajnog postupka moguće samo dok nisu ispunjeni uvjeti za otvaranje

³¹ Prije Novele ZPNS-a iz 1969. godine načelo pravnog i funkcionalnog prioriteta postupka prisilne nagodbe bilo je posebno izraženo pravilom prema kojem se stečaj nad poduzećem nije mogao otvoriti ako prethodno nije bilo pokušano saniranje poduzeća putem redovne sanacije ili prisilne nagodbe (raniji čl. 4.). 1969. ovo je pravilo bilo ukinuto, da bi ponovno bilo uvedeno u stečajno pravo Novelom iz 1972. godine (*arg. ex* čl. 2. st. 1.). Osim toga, to načelo dolazi do izražaja i kroz pravilo da u tijeku prethodnog stečajnog postupka treba ispitati mogućnost zaključenja prisilne nagodbe (čl. 63. st. 2. i čl. 147. st. 2. ZPNS-a), kroz pravilo da stranke u tijeku čitavog stečajnog postupka mogu zaključiti prisilnu nagodbu (čl. 6. ZPNS-a), u kojim slučajevima zaključenje prisilne nagodbe dovodi do okončanja stečajnog postupka. Usporedi Dika, *op. cit.* u bilj. 19, str. 11.

³² Velimirović, *op. cit.* u bilj. 16, str. 142 – 143.

³³ Prema čl. 6. ZPNSL-a insolventni je dužnik mogao prije pokretanja stečajnog postupka, a i u tijeku stečajnog postupka, vjerovniku predložiti zaključenje prisilne nagodbe.

³⁴ Do okončanja postupka predstečajne nagodbe nije dopušteno pokrenuti stečajni postupak. Prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nije dopušten ako je nad dužnikom pokrenut stečajni postupak.

stečajnog postupka. Prema Nacrtu, nakon otvaranja stečajnog postupka sporazumno bi se rješenje odnosa između stečajnog dužnika i njegovih vjerovnika rješavalo stečajnim planom (čl. 254. st. 1.).

2.2.2.3. Subjekti ovlašteni pokrenuti postupak

Prijedlog za prisilnu nagodbu podnosilo je poduzeće odnosno imalac radnje kod kojeg se stekla neka od zakonskih osnova za provođenje stečaja (čl. 10. st. 1. i čl. 167. st. 1. ZPNS-a). Prijedlog za prisilnu nagodbu mogli su podnijeti banka, nadležni organ društveno-političke zajednice i svaka druga zainteresirana radna organizacija ako se s time suglasio dužnik. Međutim, već nakon izmjena ZPNS-a 1972. postupak se prisilne nagodbe mogao pokrenuti i na temelju prijave Službe društvenog knjigovodstva (SDK) nadležnom privrednom sudu ako je to predviđeno posebnim saveznim zakonom (čl. 10.a). Nakon te prijave dužnik je trebao u roku od 30 dana podnijeti prijedlog za nagodbu jer je u protivnom nadležni privredni sud *ex officio* pokretao stečajni postupak (čl. 10.a st. 1. i 2.). Ovaj način pokretanja postupka u praksi je poprimio značaj redovne metode pokretanja postupka prisilne nagodbe.³⁵ Prema ZPNSL-u postupak prisilne nagodbe pokretao se na prijedlog dužnika kod kojeg se stekla zakonska osnova za pokretanje stečajnog postupka. Osim toga, postupak za prisilnu nagodbu mogao se pokrenuti i na prijedlog vjerovnika ako se dužnik s time suglasio (čl. 18. ZPNSL-a). ZFPPN donosi novine u odnosu na način pokretanja postupka predstečajne nagodbe. Tako je dužnik u stanju nelikvidnosti ili insolventnosti *dužan* predložiti otvaranje postupka predstečajne nagodbe, ipak, uz iznimku da dužnik koji nema imovine ili je njegova imovina mala ili neznatne vrijednosti i nema zaposlenih, a u stanju je nelikvidnosti ili insolventnosti, *može* predložiti otvaranje postupka predstečajne nagodbe (čl. 39. st. 1. i 2. ZFPPN-a). Ovakvom rješenju upućeni su višestruki prigovori – kako u odnosu na njegov prisilan karakter za dužnika i napuštanje načela dispozicije, tako i u odnosu na nemogućnost vjerovnika da pokrenu sanacijski, restrukturirajući postupak, čime je temeljno načelo vjerovničke autonomije u rješavanju insolventnosti dužnika bitno ograničeno.³⁶ Čini se da su navedeni prigovori utjecali na rješenja iz Nacrta prijedloga Stečajnog zakona, prema kojemu bi se postupak predstečajne nagodbe mogao pokrenuti na prijedlog dužnika i na prijedlog vjerovnika ako se dužnik suglasi s tim prijedlogom (čl. 4. st. 3.), čime su, zapravo, prihvaćena rješenja ZPNSL-a iz 1994. godine.

³⁵ Dika, *op. cit.* u bilj. 19, str. 60 – 61.

³⁶ Garašić, *op. cit.* u bilj. 24, str. 35, 37.

Ukratko, usporedba instituta prisilne nagodbe i predstečajne nagodbe prema zakonskim rješenjima koja su se u Hrvatskoj primjenjivala u vrijeme bivše Jugoslavije i nakon osamostaljenja upućuje na to da bi postupak predstečajne nagodbe nakon inovativnih iskoraka u uređenju instituta prema Nacrtu prijedloga Stečajnog zakona ponovno trebao poprimiti svoja nekadašnja osnovna obilježja – u normativnom smislu to bi značilo vraćanje odredaba o postupku predstečajne nagodbe u Stečajni zakon, ali i povratak sudskoj proceduri te određujućoj ulozi dispozicije dužnika i vjerovnika u pokretanju i provedbi postupka.

3. PRAVNA SREDSTVA PROTIV PREDSTEČAJNE NAGODBE

Iako bi složena upravno-sudska pravna priroda stečajne nagodbe zahtijevala da se prikažu pravna sredstva koja se tijekom postupka predstečajne nagodbe mogu koristiti u upravnom i sudskom stadiju, za potrebe ovoga rada izložit ćemo samo pravna sredstva sudskog stadija predstečajne nagodbe te moguće probleme koji su nastali ili koji se mogu očekivati u njihovoj primjeni.

3.1. Pravna sredstva protiv odluka donesenih u postupku pred sudovima u povodu predstečajne nagodbe

Polazeći od definicije predstečajne nagodbe kao sporazuma dužnika i kvalificirane većine vjerovnika, ali istodobno i akta kojim se ona prisilno nameće vjerovnicima koji nisu dali svoju suglasnost za njezino zaključenje, na temelju sudskog rješenja o odobrenju za sklapanje predstečajne nagodbe koje sud donosi ako su na ročištu za sklapanje predstečajne nagodbe svoj pristanak dali dužnik i kvalificirana većina vjerovnika te ako je njezin sadržaj u bitnim sastojcima odgovarajući prihvaćenom planu financijskog i operativnog restrukturiranja dužnika kojim je rezultirao prethodno provedeni upravni postupak, koji se zaključuje tijekom izvanparničnog postupka (izvanparnična sudska nagodba), potpisivanjem sudskog zapisnika u koji je taj sporazum unesen, kojim njegovi potpisnici uređuju svoje odnose i koji može imati (neke) učinke pravomoćne sudske odluke te ako je njime utvrđena i obveza na neku činidbu, i ovršne isprave, brojne su značajke kojima se predstečajna nagodba razlikuje od sudske nagodbe. To je utjecalo ne samo na postojanje zasebnih pravnih sredstava u upravnom i sudskom postupku, nego i na potrebu postojanja pravnog lijeka protiv rješenja suda kojim on izrijeком prihvaća ili odbacuje prijedlog za zaključenje predstečajne nagodbe. Stoga ćemo u postupku zaključenja predste-

čajne nagodbe koji se odvija pred trgovačkim sudovima analizirati žalbu protiv rješenja kojim se odobrava ili kojim se odbacuje prijedlog za zaključenje predstečajne nagodbe te tužbu za pobijanje predstečajne nagodbe.

3.1.1. Žalba protiv rješenja kojim se odobrava zaključenje predstečajne nagodbe i rješenja kojim se odbacuje prijedlog za zaključenja predstečajne nagodbe

Do stupanja na snagu Novele ZFPPN-a 13³⁷ trgovački sud je na temelju dostavljenih isprava (čl. 66. st. 3.) utvrđivao jesu li ispunjene pretpostavke za zaključenje predstečajne nagodbe (čl. 66. st. 4.). Stoga su u toj fazi pretpostavke za sklapanje predstečajne nagodbe bile (1) pravodobnost prijedloga ovlaštenog predlagatelja i (2) zakonom propisane isprave. Nakon što bi odredio ročište za sklapanje predstečajne nagodbe sud bi dopustio sklapanje predstečajne nagodbe ako bi na ročištu za sklapanje predstečajne nagodbe svoj pristanak dali dužnik i vjerovnici koji su prihvatili plan financijskog restrukturiranja, čije su tražbine činile potrebnu kvalificiranu većinu (čl. 66. st. 8. rješenja ZFPPN-a do Novele 13), s tim da je sadržaj predstečajne nagodbe morao biti u cijelosti istovjetan sa sadržajem prihvaćenog plana financijskog restrukturiranja (čl. 66. st. 9. rješenja ZFPPN-a do Novele 13). Sud je rješenjem odobravao predstečajnu nagodbu ako su na ročištu za sklapanje predstečajne nagodbe svoj pristanak dali dužnik i vjerovnici koji su prihvatili plan financijskog restrukturiranja, čije tražbine su činile potrebnu kvalificiranu većinu (čl. 66. st. 8. rješenja ZFPPN-a do Novele 13) i ako je osobito sadržavala (1) sadržaj sklopljene predstečajne nagodbe i (2) popis vjerovnika čije tražbine nisu osporene s naznakom utvrđenih i smanjenih iznosa njihovih tražbina (čl. 66. st. 10. rješenja ZFPPN-a do Novele 13).

Nakon stupanja na snagu Novele ZFPPN-a 13 izmijenjena su pravila o zaključenju predstečajne nagodbe. Ukratko, produljen je rok za podnošenje prijedloga za sklapanje predstečajne nagodbe (s tri dana na petnaest dana od dana izvršnosti rješenja kojim je prihvaćen plan financijskog restrukturiranja) prema čl. 66. st. 1. ZFPPN-a. Prijedlog predstečajne nagodbe treba sadržavati sve elemente nacrtu predstečajne nagodbe (čl. 46.a), a treba biti sastavljen tako da se pravni položaj svakog vjerovnika i njegove utvrđene tražbine i način, rokovi i uvjeti namirenja tražbina uređuju tako da sklopljena nagodba ima snagu i pravne učinke ovršne isprave na temelju koje vjerovnik može ostvariti tražbinu prema ovršeniku. Konačan prijedlog predstečajne nagodbe u svim bitnim sastoj-

³⁷ Dakle na temelju ZFPPN-a 12 i Uredbe I, dalje u tekstu: rješenje ZFPPN-a do Novele 13.

cima mora odgovarati sadržaju plana financijskog i operativnog restrukturiranja i nacrtu predstečajne nagodbe iz čl. 46.a (čl. 66. st. 3. ZFPPN-a). O ročištu radi sklapanja predstečajne nagodbe dužnik i svi vjerovnici obavješćuju se oglasom (čl. 66. st. 7. ZFPPN-a). Sud je dužan rješenjem odobriti sklapanje predstečajne nagodbe ako utvrdi da su na ročištu za sklapanje predstečajne nagodbe svoj pristanak dali dužnik i vjerovnici čije tražbine čine potrebnu većinu, ako je sadržaj predložene nagodbe u skladu s općim pravilima o sudskoj nagodbi te da je njezin sadržaj u bitnim sastojcima odgovarajući prihvaćenom planu financijskog i operativnog restrukturiranja dužnika (čl. 66. st. 9. ZFPPN-a), za razliku od ranijeg rješenja prema kojem je on morao biti u cijelosti istovjetan sa sadržajem prihvaćenog plana financijskog restrukturiranja (čl. 66. st. 9. rješenja ZFPPN-a do Novele 13). Novina je u odnosu na ranija rješenja i propisivanje slučajeva u kojima će trgovački sud obustaviti postupak (čl. 66. st. 2. ZFPPN-a) ili odbaciti prijedlog za zaključenje predstečajne nagodbe (čl. 66. st. 10. ZFPPN-a).

Svakako treba istaknuti da su učestale promjene uređenja instituta predstečajne nagodbe utjecale na svojevrsni pravni kaos u judikaturi i pravnoj teoriji. Jedno od zanimljivih pitanja bilo je pitanje uloge trgovačkog suda u postupcima predstečajne nagodbe i granica njegove ovlasti, ali i pravne prirode odluke kojom se odobrava zaključenje predstečajne nagodbe i nesukladnosti toga rješenja s rješenjima propisanim za parnični postupak. Oba pitanja proizlaze iz supsidijarne primjene pravila parničnog (čl. 66. st. 13. rješenja do stupanja na snagu Novele 13), odnosno izvanparničnog procesnog prava u postupku pred trgovačkim sudovima (čl. 66. st. 15. ZFPPN-a), u kojem se također supsidijarno primjenjuje parnično procesno pravo.

Neovisno o tome hoće li se postupak predstečajne nagodbe prosuđivati uz odgovarajuću primjenu pravila parničnog ili izvanparničnog postupka pred trgovačkim sudovima, treba istaknuti da je u stadiju koji se odvija pred sudovima postupak predstečajne nagodbe neparnični sudski postupak. Smatra se da je riječ o specifičnom izvanparničnom postupku tijekom kojeg se ponavlja izjašnjavanje vjerovnika predstečajne nagodbe o planu financijskog restrukturiranja koji su već odobrila upravna tijela predstečajne nagodbe; u tom postupku sud treba omogućiti dužniku i vjerovnicima koji čine potrebnu većinu za sklapanje predstečajne nagodbe da potpisivanjem zapisnika koji će tu nagodbu sadržavati sklope tu nagodbu kao specifičnu sudsku (izvanparničnu) nagodbu.³⁸

³⁸ Dika, Mihajlo, *Postupak sklapanja predstečajne nagodbe – nadležnost, pokretanje, sudionici, provedba postupka, učinci, stavljanje izvan snage*, Radni materijal sa savjetovanja trgovačkih sudaca u Zagrebu, Zagreb, 2013., str. 11.

U odnosu na prvo pitanje, dakle pitanje ovlasti koje je sud prema prvotnom rješenju ZFPPN-a imao, zauzet je stav da je sud imao samo ovlast da odobri zaključenje predstečajne nagodbe ako su na ročištu za sklapanje predstečajne nagodbe svoj pristanak dali dužnik i vjerovnici koji su prihvatili plan financijskog restrukturiranja kvalificiranom većinom (čl. 66. st. 7. u svezi s čl. 63.) te ako je sadržaj predstečajne nagodbe u cijelosti bio istovjetan sa sadržajem prihvaćenog plana financijskog restrukturiranja (čl. 66. st. 8.).³⁹ Prema tom stajalištu, sud nije imao nikakvih kontrolnih ovlasti u odnosu na sadržaj plana financijskog restrukturiranja, pa čak ni mogućnost kontrole raspoložu li stranke zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (čl. 3. st. 3. ZPP-a). To bi značilo da je sud u periodu do 30. lipnja 2013. imao ulogu pukog verifikatora⁴⁰ sadržaja financijskog plana zaključenog u postupku pred upravnim tijelom. Međutim, unatoč tome što se tim uređenjem očito želio pribaviti autoritet i snaga sudske odluke planu financijskog restrukturiranja o kojem je odlučivalo upravno tijelo, treba istaknuti da ne postoji postupak u kojemu bi sud imao samo potvrđujuću ulogu ako istodobno ne bi bio ovlašten kontrolirati sadržaj onoga što potvrđuje. Upravo bi zbog toga, ali i pozivajući se na opće uređenje instituta sudske nagodbe koje se primjenjuje na odgovarajući način, trebalo inzistirati na kontrolnim ovlastima suda, neovisno o tome je li predstečajna nagodba zaključena prema rješenjima do stupanja na snagu Novele ZFPPN-a 2013. ili nakon toga. Prihvatanjem stava prema kojem sud do 30. lipnja 2013. nije imao kontrolnih ovlasti u zaključenju predstečajne nagodbe dovodi se u pitanje i mogućnost naknadne kontrole predstečajnih nagodbi u povodu pravnog lijeka koji se zakonom izrijekom dopuštao i prema rješenjima do Novele ZFPPN-a i nakon toga.

³⁹ Marković, Nevenka, *Ovlaštenje suda u okviru instituta predstečajne nagodbe*, u: Barbić, Jakša (ur.), *Hrvatsko insolventijsko pravo*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014., str. 70. Tako autorica iznosi stav da se analizirajući ulogu suda u postupku predstečajne nagodbe može zaključiti da sud ne provodi postupak predstečajne nagodbe, da sud nije tijelo postupka predstečajne nagodbe te da sud samo odobrava nagodbu prihvaćenu pred upravnim tijelima. Pritom razlikuje period do 30. lipnja 2013. i nakon 30. lipnja 2013. (nakon stupanja na snagu Novele ZFPPN-a 13). Smatra da prema rješenju koje je stupilo na snagu nakon Novele ZFPPN-a 13 sud ima nešto šire ovlasti koje obuhvaćaju ovlast suda da provjerava jesu li ispunjene pretpostavke za sklapanje predstečajne nagodbe (čl. 66. st. 5. ZFPPN-a) te da na temelju dostavljenog spisa FINA-e (elektroničkim putem) provjeri sadržaj predstečajne nagodbe koji treba odgovarati planu financijskog i operativnog restrukturiranja (čl. 66. st. 3. ZFPPN-a).

⁴⁰ Dika, *op. cit.* u bilj. 4, str. 67.

Čini se da u prosuđivanju kontrolnih ovlasti suda treba poći od stava prema kojem sud, neovisno o sadržaju utvrđenja u prethodnom upravnom stadiju predstečajne nagodbe, u sudskom postupku mora imati kontrolne ovlasti, odnosno da ne smije odobriti zaključenje predstečajne nagodbe ako bi postupanje stranaka bilo u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima javnog morala (čl. 3. st. 3. ZPP-a). To se pravilo ne bi smjelo ograničiti samo na kontrolu stranačkih raspolaganja koja sud može neposredno kontrolirati u sudskom postupku, nego i na raspolaganja stranaka koja su rezultat postupanja u upravnom stadiju jer odluka koja se donosi u postupku pred upravnim tijelom – plan financijskog i operativnog restrukturiranja – nema samostalno značenje. Naime, iako je plan financijskog i operativnog restrukturiranja odluka donesena u upravnom postupku, na temelju plana ne može se provesti ovrha, a jedina je pravna posljedica koja pogađa one vjerovnike koji su prihvatili plan da moraju prisustvovati ročištu za zaključenje predstečajne nagodbe u postupku pred sudom jer će u protivnom morati platiti novčanu kaznu za prekršaj u iznosu od 10.000,00 do 1.000.000,00 kuna (čl. 88. st. 1. t. 6. ZFPPN-a).

Zbog toga bi svako ograničenje sudova u kontroli sadržaja stranačkih raspolaganja, neovisno o tome proizlaze li ona iz upravnog stadija ili stadija zaključenja predstečajne nagodbe koja se neposredno provodi na sudu, bilo iznimno opasno i zahtijevalo od sudova da bezrezervno prihvaćaju odluke donesene u upravnom postupku, čak i ako bi postojala sumnja da su stranke raspolagale zahtjevima kojima ne mogu raspolagati. Naravno, sve bi to imalo naknadne moguće višestruke implikacije u povodu pravnih sredstava koja bi se protiv predstečajne nagodbe mogla izjaviti. Samo po sebi nametalo bi se pitanje zašto kontrolu stranačkih raspolaganja ne provesti tijekom sudskog postupka, nego naknadno, tek u povodu eventualno uspješno izjavljenog pravnog sredstva kojim bi se pobijalo rješenje o odobrenju zaključenja predstečajne nagodbe ili sama predstečajna nagodba. Stoga nismo suglasni s neobjavljenom odlukom Visokog trgovačkog suda⁴¹

⁴¹ Neobjavljena odluka Visokog trgovačkog suda Pž-1872/14-3 od 19. svibnja kojom je ukinuto rješenje Trgovačkog suda u Splitu br. Stpn-125/13 od 4. veljače 2014. i vraćeno na ponovno suđenje, u dijelu obrazloženja iznosi "Da bi se radilo o nedopuštenim raspolaganjima, dakle raspolaganjima stranaka koje su u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima javnog morala, bilo bi potrebno konkretno utvrditi je li u postupku koji je prethodio došlo do takvih povreda. Nejasno je zapravo, smatra li prvostupanjski sud da je došlo do takvih povreda osim što nalazi, da će "strateški partner postati vlasnikom vrijedne imovine". S obzirom na to da prvostupanjski sud nije ovlašten ispitivati je li u postupku utvrđivanja tražbina donošenja plana financijskog restrukturiranja došlo do nekih nedopuštenih raspolaganja, jer se radi o prethodnom pitanju o kojem je odluku donijelo nadležno tijelo (prvostupanjsko

koja nameće zaključak o isključenju kontrolnih ovlasti nižih sudova u odnosu na eventualna nedopuštena raspolaganja stranaka u postupku zaključenja plana financijskog i operativnog restrukturiranja jer se time omogućava da potencijalno nezakonite odluke donesene u upravnom postupku sudskim odobrenjem proizvedu valjane pravne učinke, što je s aspekta pravne sigurnosti i uloge sudova u ostvarivanju pravnog poretka nedopustivo.

Dužnost suda da radi zaključenja predstečajne nagodbe donese posebno rješenje kojim se njezino zaključenje odobrava prilično je prijeporna, neovisno o tome što je prema svim rješenjima ZFPPN-a bila izrijekom propisana.⁴² Osim toga, judikatura je sklona pravne praznine o sadržaju odluke o odobravanju predstečajne nagodbe i same predstečajne nagodbe popunjavati pozivanjem na odredbe zakona koji se više ne primjenjuju.⁴³ Navedeno upućuje na sadržajnu nedostatnost teksta ZFPPN-a, očitu podnormiranost instituta predstečajne nagodbe, zbog koje su sudovi smatrali da se prigodom interpretativne kreacije

nagodbeno vijeće Financijske agencije), čini se da bi se ispitivanje o nedopuštenim raspolaganjima koja sprečavaju zaključenje predstečajne nagodbe moglo odnositi na razdoblje nakon toga i sam postupak sklapanja predstečajne nagodbe u užem smislu. Stoga su razlozi odbijanja prijedloga za sklapanje predstečajne nagodbe neosnovani jer sud smatra da su nedopuštena raspolaganja nastala u postupku pred FINA-om što je u ostalom i navedeno u obrazloženju rješenja.” Citirano prema Pavlović, Mladen, *Sklapanje predstečajne nagodbe pred trgovačkim sudom*, Hrvatska pravna revija, br. 9, 2014., str. 80.

⁴² U tom smislu zanimljivo je obrazloženje odluke Trgovačkog suda u Bjelovaru 4 Stpn-34/2014-38. od 17. rujna 2014. u kojem sud iznosi razloge zašto je nakon što je protiv njegove prvotne odluke o odobravanju predstečajne nagodbe bila podnesena žalba, iznova odobrio zaključenje predstečajne nagodbe. Iako se sud poziva na postojanje samostalne odredbe o dužnosti suda da donese posebno rješenje kojim odobrava zaključenje predstečajne nagodbe, ističe da se u tom postupku supsidijarno primjenjuju pravila ZPP-a koja ne propisuju dužnost suda da donese posebno rješenje kojim nagodbu odobrava te da takvu odluku suda u smislu odredbi parničnog postupka treba smatrati nepostojećom.

⁴³ Tako Trgovački sud u Zagrebu u obrazloženju odluke 40 Stpn-71/13 od 9. srpnja 2013. kojom se odbacuje prijedlog dužnika za sklapanje predstečajne nagodbe ističe da nije sporno da ZFPPN nije propisao sadržaj predstečajne nagodbe, ali da se o minimalnom sadržaju predstečajne nagodbe i sudske odluke kojom se odobrava zaključenje predstečajne nagodbe može zaključiti dovođenjem u vezu pojedinih odredbi Zakona te analizom odredaba nekada važećih zakona koji su poslužili kao predložak za tekst ZFPPN-a. U skladu s tim sud se poziva na čl. 40. st. 1. i 2. ZPNSL-a kojim se uređuje sadržaj prisilne nagodbe u svezi s utvrđenim postotkom u kojem se isplaćuju vjerovnici i rokovi plaćanja te § 164. Stečajnog zakona i § 51. st. 1. Zakona o prinudnom poravnanju van stečaja, oba od 22. studenog 1929. Tako i odluka Trgovačkog suda u Zagrebu 72 Stpn-122/2013 od 3. veljače 2013.

instituta trebaju pozvati na nevažeće zakonske tekstove u kojima su odgovarajući instituti (primjerice prisilna nagodba) bili znatno kvalitetnije uređeni.

ZFPPN izrijeком ne propisuje bi li bilo dopušteno podnijeti pravni lijek protiv rješenja kojim se odobrava zaključenje predstečajne nagodbe. Ipak, s obzirom na supsidijarnu primjenu pravila izvanparničnog postupka u postupku pred trgovačkim sudovima (čl. 66. st. 15. ZFPPN-a), žalba protiv rješenja je svakako dopuštena (čl. 500. t. 2. ZPP-a). Ona je redoviti, devolutivni, suspenzivni i dvostrani pravni lijek, koji se zbog izostanka odgovarajućih općih pravila izvanparnične procedure za postupanje pred trgovačkim sudovima nadomještava supsidijarnom primjenom odredbi ZPP-a, pa će se primjenjivati pravila parničnog procesnog prava u postupku pred trgovačkim sudovima. Rok za izjavljivanje žalbe je osam dana, a rok za odgovor na žalbu tri dana. Rok teče od dana dostave rješenja kojim se odobrava sklapanje predstečajne nagodbe. Zanimljivo je da pojedina komparativna rješenja kao jednu od pretpostavki za zaključenje sudske nagodbe propisuju da sud mora donijeti rješenje kojim se nagodba odobrava.^{44,45}

⁴⁴ Tako prema mađarskom procesnom pravu koje, iako prihvaća stajalište da je nagodba ugovorni, suglasni, voljni akt stranaka postignut pred sudom, za njegovu pravovaljanost predviđa suglasnost suda, tj. rješenje o odobravanju sadržaja sudske nagodbe. Iz toga proizlazi da je sudska nagodba ne samo procesna radnja stranaka, nego i suda. Takav je pristup utjecao i na pravne lijekove kojima se sudska nagodba može napadati, tako da je protiv sudske nagodbe odobrene pravomoćnim rješenjem dopušten prijedlog za ponavljanje postupka prema čl. 290. st. 2. Zakona o parničnom postupku Mađarske (1952/III). Revizija se može izjaviti samo protiv pravomoćnog rješenja suda kojim se zaključenje sudske nagodbe odbija. Međutim, ako se sudska nagodba pobija kao pravni posao zasnovan na pravilima građanskog materijalnog prava zbog mana volje, pobijanje je dopušteno samostalnom tužbom koja ne sprječava materijalnu pravomoćnost sudske nagodbe. Daljnji tijek parničnog postupka u kojem su stranke predložile zaključenje sudske nagodbe ovisi o tom kakvu će odluku sud u povodu prijedloga stranaka donijeti. Sud bi morao odobriti zaključenje sudske nagodbe ako ona ne bi bila protivna prisilnim propisima. U protivnom, sud je dužan odbiti zaključenje sudske nagodbe ako je ona protivna prisilnim propisima (čl. 148. st. 2. Zakona o parničnom postupku Mađarske). Sporazum o zaključenju sudske nagodbe ima istu pravnu snagu kao i sudska presuda. Žalba protiv rješenja kojim se odobrava zaključenje sudske nagodbe ne zadržava ovrhu. Citirano prema Kengyel, Miklós, *Magyar Polgári Eljárásjog*, Osiris Kiadó, Budapest, 2012., str. 341 – 342, i Salma, Marija, *Pobijanje sudske poravnjanja – pojam, pravna priroda i oblici pobijanja u domaćem i uporednom pravu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 45, br. 2, 2011., str. 151 – 152.

⁴⁵ Prema rješenju njemačkog Zakonika o građanskom sudskom postupku, Zivilprozessordnung idF Bekanntmachung v 15. 12. 2005, BGBl I 3202 (2006 I S 431) (2007

Ako sud utvrdi da ne postoje uvjeti za donošenje rješenja kojim se odobrava sklapanje predstečajne nagodbe, rješenjem će odbaciti prijedlog dužnika za sklapanje predstečajne nagodbe (čl. 66. st. 10. ZFPPN-a). Iako sam ZFPPN izrijekom ne propisuje je li protiv ove odluke žalba dopuštena, supsidijarna primjena pravila izvanparničnog postupka pred trgovačkim sudovima, odnosno parničnog postupka o sudskoj nagodbi nalagala bi da sud postupi kao u slučaju neprihvatanja sudske nagodbe, odnosno da zastane s postupkom dok rješenje ne postane pravomoćno (čl. 321. st. 5. ZPP-a). Protiv rješenja o odbacivanju prijedloga za zaključenje predstečajne nagodbe pravo žalbe imali bi dužnik i vjerovnici, s tim da bi trebalo uzeti da se zbog hitnosti postupanja žalba ne bi slala na odgovor.⁴⁶

3.1.2. Tužba za pobijanje predstečajne nagodbe

Kao što je već naznačeno u uvodu, prvotni tekst ZFPPN-a 2012. u čl. 83. omogućavao je “stavljanje predstečajne nagodbe izvan snage” propisujući da se predstečajna nagodba može pobijati tužbom pod istim pretpostavkama koje su propisane za pobijanje sudske nagodbe. Zakon o izmjenama i dopunama ZFPPN-a mijenja dotadašnji naslov članka 83. novim naslovom “Pobijanje predstečajne nagodbe” zadržavajući istu zakonsku formulaciju. Iako se zakonodavac u obrazloženju prijedloga ZID ZFPPN-a nije izjasnio o tome koja je bila svrha ove zakonske izmjene⁴⁷, naknadna intervencija nije otklonila brojne

I S 1781), dalje u tekstu: dZPO, sudska nagodba mora biti zaključena pred sudom u propisanoj formi. Zbog toga se sudska nagodba mora zaključiti tijekom usmene rasprave pred sucem u obliku zapisnika. Zapisnik se treba pročitati strankama koje nagodbu zaključuju i predati ga na uvid strankama da bi ga one odobrile potpisivanjem. Samo nagodba koja je zaključena na taj način je sudska nagodba. Međutim, prema § 278. st. 6. reč. 1. dZPO sudska nagodba može se zaključiti i na način da stranke sudu podnesu pisani prijedlog nagodbe ili da pisani prijedlog nagodbe suda stranke prihvate usmenom izjavom pred sudom. Prihvatanje i sadržaj nagodbe sud utvrđuje rješenjem. Ovo rješenje ne mijenja pravnu prirodu sudske nagodbe, ono zamjenjuje nužno protokoliranje. Rješenje se može, poput zapisnika, ispraviti (§ 164. dZPO-a), a ispravak nije ograničen rokom. Protiv rješenja ne može se podnijeti neposredna žalba (*sofortige Beschwerde*), niti ono stječe učinke pravomoćnosti. Rosenberg, L.; Schwab, K. H.; Gottwald, P., *Zivilprozessrecht*, C. H. Beck, München, 2010., str. 734 – 735.

⁴⁶ Dika, *op. cit.* u bilj. 38, str. 19.

⁴⁷ Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, P.Z.E. br. 413., <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=55293>, stanje od 5. veljače 2014.

nedoumice koje se u vezi s pobijanjem predstečajne nagodbe pojavljuju. Naime, složeni problem pravne prirode sudske nagodbe i načina njezina pobijanja zbog nepostojanja pravila ZPP-a o tome, kao da se multiplicira u postupku predstečajne nagodbe. Ukratko, mogli bismo konstatirati da ne postoji jedinstven pristup u pobijanju sudske nagodbe – postoje određene razlike u stajalištima hrvatske judikature i teorije. To bi značilo da bi primjena tih nejedinstvenih stajališta u pobijanju predstečajne nagodbe i pokušaj određenja dosega tih pravila predstavljali praktičnu poteškoću. Osim toga, stječe se dojam da bi potencijalno zainteresirane osobe za pobijanje predstečajne nagodbe mogle odustati od njezina pobijanja jer zbog nepostojanja posebnih pravila o tome ne znaju na koji bi način trebale postupati. Ako se tome pridruži i visoka razina neizvjesnosti i pravne neujednačenosti u postupanju trgovačkih sudova u postupcima predstečajne nagodbe, ne zna se ni što bi se, odnosno kakvo bi se postupanje u svezi s pobijanjem predstečajne nagodbe moglo očekivati. Cijeloj tematici treba pridružiti brojne probleme koji proizlaze iz složene pravne prirode predstečajne nagodbe – počevši od velikog broja osoba koje u postupku zaključenja predstečajne nagodbe sudjeluju, određenja aktivno legitimiranih i pasivno legitimiranih osoba i njihova pravna položaja, načina njihova obavještavanja o pokretanju postupka pobijanja, razlozima zbog kojih bi se predstečajna nagodba mogla pobijati, rokovima za podnošenje tužbe, nadležnosti suda i radnjama koje bi sud trebao poduzeti te pravnim posljedicama pobijanja. S obzirom na to da su neka prethodna zakonska rješenja iz vremena bivše države, ali i nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, uređivala pobijanje prisilne nagodbe, s jedne strane, te da je Nacrtom prijedloga Stečajnog zakona propušteno propisati pravno sredstvo za pobijanje predstečajnog sporazuma, s druge strane, nastojat ćemo dati prijedloge za postupanje prema postojećim zakonskim rješenjima, ali i dati, *de lege ferenda* prijedloge za novi Stečajni zakon po uzoru na komparativne modele Austrije i Slovenije.

3.1.2.1. Stranke u postupku pobijanja predstečajne nagodbe

U pravilu velik broj vjerovnika koji sudjeluju u zaključenju predstečajne nagodbe, prema kojima, neovisno o tome jesu li se suglasili s planom financijskog i operativnog restrukturiranja ili nisu, predstečajna nagodba proizvodi određene pravne posljedice, zahtijeva odgovor na pitanje tko bi bio aktivno, a tko pasivno legitimiran u postupku pobijanja predstečajne nagodbe. Pri tome treba voditi računa da su sve osobe prema kojima zaključena predstečajna nagodba djeluje, u postupku pobijanja stranke, tj. one nužno moraju biti i oba-

viještene o pokretanju postupka pobijanja i uključene u taj postupak. Moguće je da će neki vjerovnici biti zainteresirani za opstanak zaključene predstečajne nagodbe, što znači da bi im u postupku pobijanja predstečajne nagodbe trebalo ostaviti mogućnost da se izjasne žele li pristupiti vjerovniku koji pobija predstečajnu nagodbu ili pak žele zadržati poziciju vjerovnika koji žele da zaključena predstečajna nagodba ostane na snazi.

Aktivno legitimirani bi u postupku pobijanja predstečajne nagodbe trebali biti svi vjerovnici prema kojima predstečajna nagodba djeluje, neovisno o tome jesu li pripadali kvalificiranoj većini vjerovnika koja je bila suglasna s njezinim zaključenjem ili im je ona prisilno nametnuta. Razvojno promatrano, prema ZPNS-u aktivno legitimiran za pokretanje postupka stavljanja izvan snage prisilne nagodbe bio je svaki vjerovnik, a u određenim slučajevima i Služba društvenog knjigovodstva.⁴⁸ Prema odredbama ZPNSL-a na pokretanje postupka stavljanja izvan snage prisilne nagodbe bio je ovlašten svaki vjerovnik koji je sudjelovao u prisilnoj nagodbi (čl. 48. st. 1.) ili svaki vjerovnik čije je potraživanje smanjeno zbog sklopljene prisilne nagodbe (čl. 49. st. 1.).⁴⁹ S obzirom na to da ZFPPN ne sadržava nikakva pravila o pobijanju predstečajne nagodbe, aktivnu legitimaciju trebalo bi priznati svakom vjerovniku prema kojem djeluje predstečajna nagodba.⁵⁰

⁴⁸ U slučaju naknadne sposobnosti dužnika da pruži potpunije namirenje potraživanja vjerovnika osobe ovlaštene na podnošenje zahtjeva za stavljanje izvan snage prisilne nagodbe bile su svaki vjerovnik koji je sudjelovao u postupku prisilne nagodbe i SDK (čl. 36. st. 1. ZPNS-a), a u slučaju prisilne nagodbe postignute na prijevarni način svaki vjerovnik čije je potraživanje bilo smanjeno zbog postignute prisilne nagodbe (čl. 36. st. 3. ZPNS-a).

⁴⁹ Slično, dakle, kao i prema rješenjima iz ZPNS-a – razlike u formulacijama proizlazile su iz različitih razloga zbog kojih je stavljanje izvan snage prisilne nagodbe bilo moguće. Tako se prvotna formulacija “svaki vjerovnik koji je sudjelovao u prisilnoj nagodbi” odnosila na slučaj stavljanja izvan snage prisilne nagodbe kad je dužnik mogao iz svojih sredstava namiriti potraživanja vjerovnika u visini većoj od iznosa utvrđenog u sklopljenoj prisilnoj nagodbi uz uvjet da se time ne bi umanjila sposobnost dužnika da uredno ispunjava obveze prema vjerovnicima (čl. 48. st. 1. i 2. ZPNSL-a). Druga formulacija odnosila se na “vjerovnike čije potraživanje je smanjeno zbog sklopljene prisilne nagodbe”, a koju su u roku od dvije godine od dana pravomoćnosti rješenja kojim je odobrena prisilna nagodba tužbom mogli tražiti da se prisilna nagodba stavi izvan snage ako je bila sklopljena prijevarom (čl. 49. st. 1. ZPNSL-a).

⁵⁰ Takvu formulaciju u čl. 219. koristi i slovenski Zakon o finničnem poslovanju, postopki zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP-UPB7), Uradni list RS, br. 63/2013 u čl. 219., dalje u tekstu: ZFPPIPP.

Specifičnosti austrijskog rješenja u legitimacijskom smislu odnose se na slučaj u kojem će se sanacijski plan⁵¹ poništiti zbog prijevarnog stečaja.⁵² Naime, pravomoćna odluka kojom je dužnik osuđen zbog prijevarnog stečaja, ako je pravomoćnost stekla u roku dvije godine od zaključenja sanacijskog plana, ukida za sve vjerovnike ostvarene prednosti, ali ne dovodi do gubitka prava koja su prema sanacijskom planu stekli u odnosu prema dužniku i trećim osobama. U tom slučaju stečajni će sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog jednog od stečajnih dužnika utvrditi ništetnost sanacijskog plana, a rješenje će se objaviti (§ 158. st. 1. i 2. Insolvencijskog zakonika⁵³). Osim toga, u slučaju da je sanacijski plan zaključen prijevarnim postupanjem ili nedopuštenim omogućivanjem posebnih prednosti za pojedine vjerovnike, svaki stečajni vjerovnik koji nije sudjelovao u prijevarnim radnjama ili nedopuštenim pogodbama može pobijati sanacijski plan (§ 161. IO-a).

⁵¹ Sve do kraja lipnja 2010. u Austriji su postojala dva pravna izvora za stečaj pravne osobe – Stečajni zakonik i Zakonik o poravnanju. Zakonik o poravnanju je uređivao poravnanje, a Stečajni zakonik stečaj i prisilno poravnanje. Stupanjem na snagu IRÄG-a (Insolvenzrechtsänderungsgesetz), BGBl 29/2010, 1. srpnja 2010. prestali su važiti Stečajni zakonik i Zakonik o poravnanju, a Insolvencijski zakonik obuhvatio je stečaj, poravnanje i prisilno poravnanje. Jedna od osnovnih ideja Insolvencijskog zakonika bila je povećati broj uspješnih sanacijskih postupaka (*Sanierungsverfahren*). U skladu s tim predviđena su dva oblika sanacijskog postupka: sanacijski postupak bez vlastite uprave (*Sanierungsverfahren ohne Eigenverwaltung*) i sanacijski postupak s vlastitom upravom (*Sanierungsverfahren mit Eigenverwaltung*). Osnovne značajke sanacijskog postupka s vlastitom upravom su da sanacijski plan treba biti podnesen prije otvaranja insolventijskog postupka te da je postupak kvalificirano pripremljen da u roku od dvije godine bude plaćeno najmanje 30 % dugova te da je većina vjerovnika prihvatila sanacijski plan. Većina vjerovnika mora u ukupnom iznosu imati više od polovine potraživanja, pritom se računaju glasovi samo onih vjerovnika koji su bili nazočni na ročištu za zaključenje sanacijskog plana. Sanacijski postupak otvara sud i imenuje sanacijskog upravitelja koji nadzire raspolaganje imovinom dužnika. Sanacijski postupak bez vlastite uprave provodi se pod nadzorom upravitelja mase. Pretpostavke za ovaj vid sanacijskog plana su da je sanacijski plan podnesen prije otvorenja insolventijskog postupka, da će u roku od dvije godine biti isplaćeno najmanje 20 % dugova te da je većina vjerovnika prihvatila sanacijski plan, Insolvenz, <https://www.usp.gv.at>, stanje od 6. veljače 2015.

⁵² Zbog prijevarnog se stečaja (*betrügerische Krida*) prema § 156. austrijskog Kaznenog zakonika (BGBl 60/1974) može izreći kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina ako se zadovoljenje jednog vjerovnika dijeli ili prikraćuje skrivanjem ili umanjnjem imovine. Ako nastala šteta iznosi više od 50.000 eura, kazna može iznositi od jedne godine od deset godina.

⁵³ Bundesgesetz über das Insolvenzverfahren (Insolvenzordnung-IO), RGBl. Nr. 337/914, dalje u tekstu: IO.

Pasivno legitimirani bili bi dužnik i svi ostali vjerovnici prema kojima predstečajna nagodba djeluje, osim ako se nakon provedenog obavještanja o postupku pobijanja predstečajne nagodbe ne bi odlučili pristupiti vjerovniku koji je postupak pobijanja pokrenuo.

Tužba koju vjerovnik podnosi trebala bi biti upravljena protiv svih ostalih vjerovnika i dužnika. Oni bi u postupku imali položaj pasivnih jedinstvenih i nužnih suparničara. Ako bi, pak, nakon obavještanja o pokretanju postupka za pobijanje predstečajne nagodbe pojedini vjerovnici prihvatili da se pridruže vjerovniku koji je postupak pokrenuo, ti bi vjerovnici s podnositeljem tužbe činili jedinstvenu stranku i imali položaj aktivnih jedinstvenih suparničara. U odnosu na opseg djelovanja podnesene tužbe treba napomenuti da je u procesnoj teoriji prije osamostaljenja Hrvatske, a u svezi s rješenjima ZPNS-a, istaknuto da je prihvaćen francuski sustav prema kojem stavljanje izvan snage prisilne nagodbe djeluje prema svim vjerovnicima.⁵⁴

3.1.2.2. Obavještanje stranaka i sudionika o postupku pobijanja predstečajne nagodbe

Jedan od potencijalnih problema koji bi se u postupku pobijanja predstečajne nagodbe mogao pojaviti jest problem načina na koji bi ostale vjerovnike trebalo obavijestiti o pokretanju postupka za pobijanje. Naime, ako bi se obavještanje svih tuženika na temelju supsidijarne primjene pravila parničnog postupka provodilo prema pravilima o dostavi ZPP-a, postupak obavještanja mogao bi biti praktično neprovediv. Budući da bi se tužbom za pobijanje predstečajne nagodbe morali obuhvatiti svi vjerovnici koji su glasovali za nagodbu, ali i oni koji nisu, a prema kojima bi ona djelovala, tužitelj bi morao tužbu napisati u toliko primjeraka da bi se svakom vjerovniku dostavio po jedan. Takvo bi obavještanje bilo praktično neprovedivo, što upućuje na zaključak da se problem obavještanja velikog broja stranaka u postupku pobijanja predstečajne nagodbe ne bi mogao adekvatno riješiti primjenom pravila parničnog postupka, nego bi *de lege ferenda* ta pitanja trebalo urediti posebnim propisima stečajnog prava. To znači da bi trebalo propisati način na koji bi se stranke u postupku pobijanja predstečajne nagodbe trebale obavještavati te odrediti do

⁵⁴ Pravnom djelovanju tužbe za poništaj prinudnog poravnanja davala se različita važnost u pojedinim pravnim sustavima, osobito u svezi s tim u čiju korist tužba djeluje. Prema francuskom pravu poništena prisilna nagodba imala je opći značaj i djelovala je prema svim vjerovnicima, ona je prestala postojati i odnosi su se vraćali u stanje prije zaključenja prisilne nagodbe, Velimirović, *op. cit.* u bilj. 16, str. 163.

kojeg bi se momenta tuženi vjerovnici mogli opredijeliti da se pridruže tužitelju, odnosno bi li oni to mogli učiniti tek nakon što im je tužba dostavljena. Nasuprot tome, zakonodavac je odabirom postojećih rješenja u praktičnom smislu u potpunosti blokirao provedbu postupka pobijanja predstečajne nagodbe i u potpunosti je onemogućio.

De lege ferenda mogao bi se prihvatiti i pristup prema kojem je obavještavanje vjerovnika koji su u zaključenju predstečajne nagodbe sudjelovali dovoljno provesti na transparentan način (primjerice oglašavanjem na oglasnoj ploči suda). Čini se da je Nacrt prijedloga Stečajnog zakona na tragu takvih rješenja jer se već u ocjeni stanja i osnovnim pitanjima koja treba urediti zakonom ističe da bi cilj smanjenja troškova i pojednostavljenja postupka bio ostvaren ako bi pismena za koja je propisana objava u vidu javnog priopćenja, ali i sva ostala pismena za koja je propisana objava putem oglasne ploče suda, bila objavljena na internetskoj stranici e-oglasne ploče sudova. U skladu s tim se u čl. 10. i 11. Nacrta prijedloga Stečajnog zakona uređuje dostava i javna priopćenja. Prema čl. 10. st. 1. Nacrta prijedloga Stečajnog zakona sudska pismena upućena širem krugu osoba dostavljaju se, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, stavljanjem pismena na mrežnu stranicu e-oglasne ploče sudova, na kojoj se pismena pregledno svrstavaju prema danu objave. Dostava se smatra obavljenom istekom trećega dana od dana stavljanja pismena na mrežnu stranicu e-oglasne ploče sudova. Osim toga, čl. 11. st. 3. Nacrta prijedloga Stečajnog zakona propisuje da se javno priopćenje smatra dokazom da je dostava obavljena svim sudionicima, i onda kad ovaj Zakon propisuje posebnu dostavu. U Nacrtu prijedloga Stečajnog zakona izrijekom bi trebalo predvidjeti da se u parničnom postupku u povodu tužbe za pobijanje predstečajne nagodbe dostava obavlja na taj način jer se pravila stečajnog prava ne primjenjuju u parničnom postupku.

3.1.2.3. Razlozi za pobijanje predstečajne nagodbe

U prosuđivanju razloga za pobijanje predstečajne nagodbe trebalo bi prikazati *de lege lata* stanje u Hrvatskoj, ali u skladu s pojedinim komparativnim uzorima dati i prijedloge *de lege ferenda*. Prije svega, problem pravnog sredstva kojim se sudska nagodba može pobijati (jer nigdje u zakonu izrijekom nije propisano o kojem je pravnom sredstvu riječ) ZFPPN prevladava tako da određuje da se stečajna nagodba može pobijati tužbom. U skladu s tim, pravno sredstvo koje će se koristiti u pobijanju predstečajne nagodbe je nesporno samo tužba. S obzirom na to da se ZFPPN o razlozima za pobijanje predstečajne nagodbe ne izjašnjava, nego upućuje na pobijanje pod istim pretpostavkama koje su pro-

pisane za pobijanje sudske nagodbe (s tim da one nisu propisane!!), može se očekivati da bi se u postupanju trgovačkih sudova stranke mogle pozivati na sve one razloge koji su u judikaturi prihvaćeni kao razlozi za pobijanje sudske nagodbe te koji bi se na odgovarajući način mogli primijeniti i u postupku pobijanja predstečajne nagodbe.⁵⁵ Pritom dvojbeno ostaje bi li judikatura prihvatila da bi se predstečajna nagodba (po uzoru na stajališta izražena u procesnopravnoj teoriji) mogla pobijati i zbog razloga zbog kojih se prijedlogom za ponavljanje postupka može pobijati presuda na temelju priznanja i odricanja.

Uspoređujući određene razvojne trendove i komparativne uzore, treba istaknuti da u općem uređenju pobijanja prisilne nagodbe ili nekog drugog instituta sa sličnom svrhom prevladavaju znatno detaljniji i određeniji pristupi te da su odredbe ZFPPN-a u tom pogledu sasvim nedostatne. Primjerice, već je ZPNS (čl. 36. st. 1. i st. 3.) sadržavao pravila o tome tko je protiv kojih osoba ovlašten pokrenuti postupak stavljanja izvan snage prisilne nagodbe, zbog kojih razloga i u kojim rokovima. Slično uređenje sadržavao je i ZPNSL (čl. 48. st. 1. i 49. st. 1.) te je prava zagonetka zašto se nije posegnulo za tim rješenjima. Osim toga, posebna pravila o tome sadrže i slovenski ZFPPIPP (čl. 219. st. 1. i 3.)⁵⁶ te au-

⁵⁵ U Hrvatskoj ZPP ne propisuje razloge za pobijanje sudske nagodbe. Stajalište je hrvatskih sudova da se sudska nagodba kao ugovor procesnopravne i materijal-nopravne prirode može (kumulativno) napadati tužbom i zbog procesnopravnih i zbog materijal-nopravnih razloga. Materijal-nopravni razlozi odgovarali bi onima zbog kojih se može pobijati odnosno zbog kojih se može tražiti utvrđenje ništetnosti izvansudske nagodbe. Pritom treba upozoriti na posebno uređenje ništetnosti kod nagodbe, prema kojem je zabluda razlog ništetnosti, a ne poboynosti (čl. 158. ZOO-a) i pravila o djelomičnoj ništetnosti pojedine odredbe nagodbe koja dovodi do ništetnosti cijele nagodbe (čl. 159. ZOO-a), što je iznimka od općeg pravila prema kojem ništetnost pojedine ugovorne odredbe ne dovodi do ništetnosti ugovora u cijelosti (čl. 324. st. 1. ZOO-a). To bi značilo, ako bi se nagodbi pristupilo s građanskopravnog aspekta, da bi se moglo tražiti utvrđenje ništetnosti (čl. 322. – 329. ZOO-a) i poboynosti nagodbe (čl. 330. – 335. ZOO-a), uz odgovarajuću primjenu posebnih pravila o nagodbi (čl. 158. i 159. ZOO-a). Procesnopravni razlozi nisu izdiferencirani, ali se smatra da bi trebalo uzeti da bi se tužbom nagodba mogla pobijati zbog onih procesnih razloga zbog kojih bi se presuda na temelju priznanja i na temelju odricanja mogla pobijati prijedlogom za ponavljanje postupka (čl. 421. st. 1. i 2. ZPP-a). Dika, *op. cit.* u bilj. 7, str. 624 – 625.

⁵⁶ Prema slovenskom rješenju svaki vjerovnik može zatražiti od suda da poništi odobrenu prisilnu nagodbu ako tražbine koje su utvrđene zaključenom prisilnom nagodbom prema čl. 212. st. 4. dužnik može namiriti u punom iznosu. Tužbu treba podnijeti u roku od 6 mjeseci nakon isteka roka za plaćanje tražbina utvrđenih u odobrenoj prisilnoj nagodbi. Svaki vjerovnik prema kojem djeluje prisilna nagodba može od suda zatražiti poništaj prisilne nagodbe ako je bila zaključena na prijeverni

strijski IO (§ 158. st. 1. i § 161. st. 1.).⁵⁷ Razlozi za pobijanje prisilne nagodbe ili sličnih instituta izrijeckom su određeni i oni nisu sukladni pravilima za pobijanje sudske nagodbe, nego su znatno uži, ali i specifični te u tom smislu odgovaraju specifičnim obilježjima tih instituta i povredama koje se u svezi s njima mogu pretpostaviti kao moguće najčešće i najviše očekivane. Uglavnom, odnose se na potencijalne prijevarne stečajeve, prijevaru kojom se vrijeđalo načelo jednakosti i ravnopravnosti svih vjerovnika u postupku, odnosno radnje kojima su pojedini vjerovnici bili prevareni ili dovedeni u lošiju poziciju u odnosu na druge vjerovnike ili pak lošiju poziciju od one u kojoj bi se nalazili da je proveden stečajni postupak, što se protivi cilju i svrsi koja se tim institutima željela ili želi postići.

Zaključno, trebalo bi ispraviti propuste Nacrta prijedloga Stečajnog zakona zato što uopće nije propisano pravno sredstvo za pobijanje predstečajnog sporazuma⁵⁸, što znači da nisu riješena ni pitanja ovlaštenika za pokretanje tih postupaka, osoba koje bi bile pasivno legitimirane, razloga zbog kojih bi se predstečajni sporazum mogao pobijati i rokova u kojima bi se pravno sredstvo moglo podnijeti. Štoviše, u prijelaznim i završnim odredbama Nacrta (čl. 395.) propisano je da stupanjem na snagu Stečajnog zakona prestaju važiti odredbe ZFPPN-a, među ostalim i odredba o tužbi za pobijanje predstečajne nagodbe. Nadamo se da se time ne implicira zaključak da stupanjem na snagu pobijanje predstečajnih nagodbi prema ranijem zakonskom rješenju (pravilima ZFPPN-a) neće biti više moguće, odnosno da stupanjem na snagu novog Stečajnog zakona pobijanje predstečajne nagodbe uopće neće biti moguće, čak ni za one predstečajne sporazume koji bi se prema pravilima novog Zakona tek trebali zaključiti. Time bi se udaljili od razvojnih tendencija koje su bile prisutne na ovim prostorima i primjenjivih komparativnih modela. Ako se zakonodavac ipak odluči urediti pitanje pobijanja predstečajnog sporazuma, u odnosu na razloge za pobijanje predstečajnog sporazuma *de lege ferenda* predlažu se rješenja ZPNSL-a koja odgovaraju i slovenskim rješenjima.

način. Ovu tužbu može podnijeti u roku od dvije godine od pravomoćnosti odluke o odobravanju sudske nagodbe (čl. 219. st. 1. – 4. ZFPPIP-a).

⁵⁷ O razlozima za stavljanje izvan snage prisilne nagodbe i sanacijskog plana vidi 3.1.2.1.

⁵⁸ Za razliku od ZFPPN-a koji koristi izraz “predstečajna nagodba”, Nacrt prijedloga Stečajnog zakona koristi izraz “predstečajni sporazum”. Smatramo da pravnoj prirodi toga instituta više odgovara izraz nagodba, a ne sporazum. Naime, riječ je o institutu koji se zaključuje u postupku pred sudom i nesporno ima određene procesnopravne posljedice, za razliku od izraza sporazum koji odražava samo građanskopravni aspekt instituta.

3.1.2.4. Rokovi za pobijanje

Odgovor na pitanje u kojim bi se rokovima pobijanje predstečajne nagodbe moglo prema sadašnjim pravilima ZFPPN-a provesti ovisi o tome na koji se način prosuđuje pravna priroda razloga za pobijanje predstečajne nagodbe. Ako bi se pošlo od stajališta prema kojem je pobijanje sudske nagodbe moguće zbog procesnih razloga zbog kojih se prijedlogom za ponavljanje postupka može pobijati presuda na temelju priznanja i odricanja, tužba za pobijanje sudske nagodbe podnosila bi se u rokovima propisanim za prijedlog za ponavljanje postupka. U odnosu na materijalnopravne razloge mogle bi se prihvatiti dvije različite interpretacije. Prema jednoj teorijski i *de lege lata* utemeljenoj interpretaciji pobijanje sudske nagodbe tužbom bilo bi zbog mana volje moguće kao i kod presuda na temelju priznanja i odricanja, u rokovima za prijedlog za ponavljanje postupka. Druga bi interpretacija polazila od stajališta prihvaćenih u judikaturi prema kojima bi se sudska nagodba mogla pobijati zbog bitnih procesnih nedostataka i onih materijalnopравnih razloga zbog kojih bi se moglo tražiti pobijanje izvansudske nagodbe – u rokovima propisanim za pobijanje i utvrđenje ništetnosti nagodbe. Ako bi se prihvatio stav da bi se ovlaštenja punomoćnika stranke za zaključenje sudske nagodbe ocjenjivala prema pravilima procesnog prava, ali da bi za pravne posljedice nepostojanja toga ovlaštenja bile mjerodavne odredbe materijalnog prava⁵⁹, onda u rokovima u kojima se može tražiti poništaj ugovora.⁶⁰

Pravna nesigurnost koja proizlazi iz nesklada procesnopravne teorije i judikature u pobijanju sudske nagodbe najvećim je dijelom uzrokovana nepostojanjem odgovarajućih zakonskih odredbi o tome tko u kojim rokovima i zbog kojih razloga sudsku nagodbu može pobijati. Naravno da takva situacija uzrokuje visoki stupanj neizvjesnosti u stranaka u pogledu daljnjeg tijeka postupka pobijanja.

Zbog svega navedenog nužno bi bilo da radna skupina osnovana radi izmjena i dopuna Zakona o parničnom postupku propiše osnovna pravila o pobijanju sudske nagodbe. Što se pobijanja predstečajne nagodbe tiče, nužno bi bilo posebna pravila, pa time i posebna pravila o rokovima za pobijanje predstečajne nagodbe, integrirati u Stečajni zakon koji je također u zakonodavnoj proceduri. Ključno je da bez odgovarajućeg normativnog okvira za pobijanje sudske ili predstečajne nagodbe (sporazuma) nema pravne sigurnosti, odnosno

⁵⁹ VSRH: Rev-331/93 – IO 1994/295.

⁶⁰ Dika, *op. cit.* u bilj. 7, str. 624 – 625.

da omogućavanje različitih interpretacija doktrine i judikature ne dovodi do jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih, kao jednog od postulata kojima bi svaki pravni sustav trebao težiti.

3.1.2.5. Postupak i pravne posljedice pobijanja

Tužba za pobijanje predstečajne nagodbe podnosi se sudu koji je odluku o odobravanju predstečajne nagodbe donio, dakle trgovačkom sudu nadležnom prema sjedištu dužnika (čl. 66. st. 1. ZFPPN-a). Tužbeni zahtjev ovisio bi o tome što je predmet odlučivanja u postupku pobijanja, a on bi pak ovisio o tome zbog kojih je razloga pobijanje predstečajne nagodbe uopće moguće. Naime, ako bi se prihvatio razvojni pravac koji je u Hrvatskoj do sada bio prihvaćen prema ZPNS-u i ZPNSL-u i koji je prihvaćen u Sloveniji (čl. 219. ZFPPIPP-a), prema kojem se prisilna nagodba mogla pobijati zbog prijevare i zbog toga što je dužnik naknadno postao sposoban da pruži potpunije namirenje potraživanja vjerovnika, tužbeni bi zahtjev u slučaju prijevare bio konstitutivan. Tužbom bi se tražilo stavljanje izvan snage zaključene predstečajne nagodbe. Ako bi se prihvatila i druga solucija kojom bi dužnik, zbog naknadno promijenjenih okolnosti, bio dužan isplatiti neisplaćeni dio potraživanja, tužbeni zahtjev bio bi konstitutivno-kondemnatoran. Konstitutivan u dijelu u kojem se nalaže stavljanje izvan snage nagodbe, a kondemnatoran u dijelu u kojem bi se dužniku nalagalo da provede isplatu neisplaćenog dijela potraživanja. Međutim, izneseno bi odgovaralo prijedlozima *de lege ferenda*. *De lege lata* prijevarena je jedna od mana volje i zbog razloga zbog kojih se sudska, a time i predstečajna nagodba može pobijati. Pobijanje je moguće i zbog drugih materijalnih i procesnih razloga. Stoga bi tužbeni zahtjev trebao biti konstitutivan – njime bi se moglo tražiti samo stavljanje izvan snage zaključene predstečajne nagodbe. Ako bi sud prihvatio tužbeni zahtjev kao osnovan, nakon pravomoćnosti rješenja o pobijanju postupak bi se mogao nastaviti.

4. ŠTO JE NUŽNO UČINITI *DE LEGE FERENDA*?

Važnost koju pobijanje predstečajne nagodbe u pravnom sustavu ima zahtijeva da se ovoj pravnoj problematici pristupi s posebnom pozornosti. Prije svega, da bi strankama u postupku omogućili ostvarivanje ustavnog (čl. 18. URH-a) i konvencijskog (čl. 13. EK-a) prava na pravno sredstvo protiv sudske odluke, nužno je da protiv predstečajne nagodbe postoji pravno sredstvo kojim se ona može napadati. Međutim, tom zahtjevu ne može biti udovoljeno samo

normativno i formalno, svaki pravni sustav dužan je osigurati i pretpostavke za ostvarivanje toga prava. Nažalost, nijedno normativno rješenje ostvarenja toga prava to ne omogućava. *De lege lata* pobijanje predstečajne nagodbe je praktično neprovedivo zbog neadekvatnosti i manjkavosti rješenja ZFPPN-a, dakle riječ je o nedjelotvornom pravnom sredstvu. *De lege ferenda* pravno sredstvo protiv predstečajne nagodbe uopće nije predviđeno, čime se Hrvatska ne samo udaljava od svojih dosadašnjih razvojnih pravaca i bliskih komparativnih uzora (Slovenija i Austrija), nego se izlaže riziku povrede ustavnog i konvencijskog prava na pravno sredstvo protiv sudske odluke. Stoga je uređenje ovog pitanja od presudne važnosti za Republiku Hrvatsku u pravno-političkom i gospodarskom smislu. Postojanje toga pravnog instituta trebalo bi spriječiti gospodarske zloporabe, osigurati standardne gospodarske tijekove i opću razinu pravne sigurnosti.

Nužno bi bilo prije svega predvidjeti posebne odredbe o pobijanju predstečajne nagodbe (ili istovrsnog instituta nekog drugog naziva predviđenog Nacrtom prijedloga Stečajnog zakona) u Stečajnom zakonu. Ovakav odabir bio bi u skladu s razvojnim putem kojim se Hrvatska do sada kretala, ali i s poželjnim komparativnim uzorima. On bi značio da se o pobijanju predstečajne nagodbe ne bi odlučivalo u parničnom postupku, nego u nastavnom (pred)stečajnom postupku koji bi se prosuđivao prema posebnim odredbama koje bi bile propisane u skladu s njezinom pravnom prirodom.

Osim toga, trebalo bi propisati tko su osobe ovlaštene za pokretanje postupka pobijanja te protiv koga je taj postupak upravljen. Aktivno legitimirani može biti svaki vjerovnik prema kojem nagodba djeluje, a pasivno legitimirani svi ostali vjerovnici koji se nisu pridružili aktivno legitimiranom i dužnik. Nužno je propisati način na koji će se stranke obavijestiti o tome da je postupak pobijanja pokrenut, rok u kojem bi njihovo izjašnjavaње bilo moguće, kao i predvidjeti odgovarajući način dostave tužbe koji bi trebao prevladati problem velikog broja stranaka u postupku.

Posebnosti ovoga instituta nalagale bi da se odrede posebni razlozi zbog kojih bi pobijanje predstečajne nagodbe bilo dopušteno i odrede rokovi u kojima se ono može izvršiti.

Summary

Aleksandra Maganić *

LEGAL REMEDIES AGAINST THE PRE-BANKRUPTCY SETTLEMENT

According to the current Croatian legal framework, the challenging of a pre-bankruptcy settlement is almost entirely impossible. The primary reason lies in the normative solution referring to the application of rules for challenging a court settlement, which are not prescribed by the law and remain highly unharmonised in the Croatian procedural doctrine and judicature. In addition, the differences in the legal nature of court and pre-bankruptcy settlements require a different approach to the manner of their impugnation, which was sadly disregarded de lege lata. To be more specific, a large number of persons participating in the conclusion of pre-bankruptcy settlements on whom it produces legal effects could be potentially interested in challenging such settlements. For this reason, it is necessary to determine the actively and passively legitimised persons in the challenge procedure. The multitude of parties requires a special procedure for the notification of the initiation of a challenge procedure, selection of the competent court and procedure for the challenge, as well as the deadlines and grounds for challenge. This primary aim of the paper is to provide a critical review of the current legislative solutions, including an outline of the historical development of similar institutes in Croatia before and after independence, as well as some comparative models (Austria and Slovenia) which might, de lege ferenda, be considered for adoption in Croatia.

Keywords: court settlement, legal nature of court settlement, challenge of court settlement, pre-bankruptcy settlement, legal nature of pre-bankruptcy settlement, challenge of pre-bankruptcy settlement

* Aleksandra Maganić, Ph. D., Assistant Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb; aleksandra.maganic@pravo.hr

